

Dominus opem ferat illi super lectum doloris ejus, universum stratum ejus versasti in infirmitate ejus (Psal. XL, 4). Atque id quidem de lectulo. Jam de ignorantiae nocte quid manifestius, quam quod in alio identidem loquitur psalmo: Nescierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulat? (Psal. LXXXI, 5) pro certo exprimens ipsam, in qua nati sunt, totius

(264) Hucusque sanctus Bernardus: cætera morte præventus absolvere non potuit, imo ne ultimum quidem huncce sermonem, utpote cæteris breviorē,

humani generis ignorantiam. Ipsa est, ut opinor cui se beatus Apostolus et fatetur natum, et gloria- tur ereptum, dicens: *Qui eruit nos de potestate tenebrarum (Coloss. I, 13). Unde et dicebat: Non sumus filii noctis neque tenebrarum (I Thess. v, 5); item ad omnes electos: Ut filii, inquit, lucis ambulate (Ephes. v, 8) (264).*

nec usitata clausula circumscriptum. Vide continuationem Gilleberti de Hollandia initio tomi v, sequentis.

FLORES SEU SENTENTIÆ

EX S. BERNARDI OPERIBUS DE PROMPTÆ.

1569 Periclitatur castitas in deliciis, humilitas in divitiis, pietas in negotiis, veritas in multiloquio, charitas in hoc nequam sæculo. *De convers. ad cler., num. 37.*

Nihil pretiosius tempore: sed, heu! nihil hodie vilius æstimatur. *Tr. de cont. mun. ad cler., n. 55.*

Transeunt dies salutis, et nemo recogitat: nemo sibi non reditura momenta perisse causatur. *Ibid.*

Nil tam durum, quod duriori non cedat. *iv, De consid., c. 3. Hinc consuetudo consuetudine vincitur.*

Tibi imputa, quidquid pateris ab eo, qui sine te potest nihil. *iv De cons. n. 9.*

Scorpioni non est in facie quod formides, sed pungit a cauda. *Ibid.*

Quid juvat sapientem esse, si tibi non fueris? *ii, C De consid. 2.*

Omnia illi desunt, qui nihil sibi deesse putat. *Lib. De consid. cap. 7.*

Simia in tecto, rex fatuus in solio sedens. *Ibid.*

Tene medium, si non vis perdere modum, *ii, De consid. Cap. 10.*

Prosperitas hoc est incautis, quod ignis ad ceram, solis radius ad nivem. *ii, De consid. cap. 12.*

Non magnum est esse humilem in abiectione: rara virtus, humilitas honorata. *Hom. 4 sup. miss.*

Nulla verior miseria, quam falsa lætitia. *De lib. arb., n. 14.*

Velle plane convincimur, quod non fieret si nollemus. *Ibid.*

Effusus animus damna interiora non sentit. *De D conv. ad cler., cap. 4., n. 5.*

Fugere persecutionem, non est culpa fugientis, sed persequentis. *Epist. 1.*

Voluntas pro facto habetur, ubi factum excludit necessitas. *Tract. ad Hugon., n. 9.*

Nemo magis iram meretur, quam amicum simulans inimicus. *De conv. n. 33.*

Non est cur fures timeant, qui sibi in cælo thesaurizant. *De conv. ad cler., n. 41.*

Non placat, qui ipse non placet. *Ibid. 33.*

Insolentiæ clericorum mater est negligentia episcoporum. *Epist. 152.*

Amicis oportet gerere morem, sed non in suam mortem. *Epist. 215.*

Fluminis aqua si stare cœperit, computrescit. *Serm. 1 de Quadrag.*

Omnia quæ in mundo sunt, finem habent; finis autem eorum, non erit finis. *Serm. 9 in Cant.*

Dabis voci tuæ vocem virtutis, si quod suades, prius tibi ipsi persuaseris, *Serm. 6 in Cant., n. 3.*

Illius doctoris libenter audio vocem, qui non sibi plausum, sed mihi planctum moveat. *Ibid.*

Turturis vox non dulce sonat, sed dulcia signat. *Nempe amorem comparis. Ibid.*

Velis, nolis, intra fine tuos habitat Jubusæus. subjugari potest, sed non exterminari. *Serm. 57 in Cant., num. 10.*

Parum est semel putasse; sæpe putandum est, imo semper. *Ibid. Nam vitia identidem repullulant.*

Non potest virtus cum vitiis pariter crescere; putetur cupiditas, ut virtus roboretur. *Ibid.*

Tolle superflua, et salubria surgunt. Utilitati accedit, quidquid cupiditati demis. *Ibid.*

Pastor doctus, sed non bonus, non tam uberi doctrina nutrit, quam sterili vita nocet. *Serm. 76 in Cant., num. 10.*

Minus quandoque nocet potita votis ambitio, quam frustrata. *Epist. 126: Nam ad violentia media convertitur.*

1570 Ad audiendum, legendumve amoris car-

men frustra qui non amat accedit. *Serm. 79 in Cant., n. 1.*

Non potest capere ignitum eloquium frigidum pectus. *Ibid. Sicut Græce loquentem non intelligit qui Græcum non novit.*

Fama non valet vindicare virtuti quod esse vitium convincit conscientia. *Serm. 71 in Cant., n. 2.*

Virtus est contenta candore conscientiae, etsi non sequatur odor famæ. *Ibid.*

Multa quæ respuis otiosus, post laborem sumes cum desiderio. *Epist. 1. n. 11. Nam optimum cibi condimentum fames.*

Hostis audacius insistit a tergo, quam resistat in faciem. *Ibid. n. 12.*

Facere malum, quolibet etiam jubente, non obedientia, sed inobedientia est. *Epist. 7. n. 3. Nempe erga Deum.*

Quod quisque præ cæteris colit, id sibi Deum constituisse probatur. *Tract. de contempt. mund. ad cler., cap. 5. num. 17.*

Multi non tanta alacritate currebant ad honores si esse sentirent et onera. *Tract. de off. episc., cap. 7.*

Utinam relinquunt nobis moderni Noe, unde a nobis possint operiri. *Ibid., n. 29, cap. 8. Adeo jam palam et sine pudore peccatur.*

In alto positum, nan altum sapere, difficile. *Ibid.*

Si altiore quam meliorem esse delectet, non præmium, sed præcipitium exspecta. *Epist. 27 ad Ardut.*

Stultum, ibi thesaurum recondere, unde non valeas resumere, cum volueris. *Tract. de off. episc., cap. 5.*

Qualis sit cujusque fides, tribulatio probat. *Ibid. c. 4.*

Qui ad sui mensuram proximum jubetur diligere, prius seipsum diligere norit. *Ibid., cap. 4, n. 13.*

Bonam reddunt conscientiam poenitere de malis, et abstinere a malis. *Ibid., 4. cap.*

Eodem utuntur medici ferro secandis regibus, quo et popularibus hominibus. *Ibid., cap. 2.*

Boni pastoris est non quærere, quæ sunt, sed impendere iv, *De consid., cap. 2.*

Dispensatio sine necessitate et utilitate, non fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est. *III, De consid., cap. 4.*

Cum omnes te habant, esto etiam tu unus ex habentibus. *Lib. 1, De consid., cap. 5, n. 6.*

Amans quandoque videtur amens, sed ei qui non amat. *Præfat. in lib. De consid.*

Modus diligendi Deum, est deligere sine modo. *Tract. de dilig. Deo, cap. 1 et 6.*

Non probo multa scientem, si sciendi modum nescierit. *Serm. 36. in Cant., n. 3.*

Sunt qui scire volunt tantum ut sciant; et curiositas est.

Sunt qui scire volunt ut sciantur ipsi; et vanitas est.

Sunt qui scire volunt, ut scientiam vendant; et turpis quæstus est,

Sunt qui scire volunt, ut ædificentur; et prudentia est. *Serm. 36 in Cant., n. 3.*

Sumentis cibum, et digerenti, perniciosum est ei. *Ibid., n. 4.*

Sine lumine discretionis incurrit qui currit. *Serm. in Circumcis.*

Non potest non esse bonus, qui placet bonis, vel displicet malis. *Epist. 148.*

Non est tutum vicino serpente somnum capere. *Ep. 241.*

Habet vero amicitia nonnunquam objurgationem, adulationem nunquam. *Epist. 242.*

Melius est, ut pereat unus quam unitas. *Epist. 102, Ejiciendus qui turbat concordiam.*

1571 Sola causa, qua non liceat obedire parentibus, Deus est. *Epist. 111.*

Gustato spiritu, necesse est desipere carnem. *Ibid.*

Non plus satiatur cor hominis auro, quam corpus aura. *De conv. ad cler.*

Argumentum superbiæ, privatio est gratiæ. *Serm. 54 in Cant.*

Præsto est oculus, cui omnia patent, etsi non patet ipse. *Serm. 55 in Cant.*

Bonus nunquam, nisi simulatione boni, deceptus est. *Serm. 66 in Cant.*

Hæretici capiantur non armis, sed argumentis. *Serm. 64 in Cant. — Vid. notas, ibid.*

Jucunda homini lux, sed magis emergenti de tenebris. *Serm. 68 in Cant.*

Eruditio absque dilectione inflat, dilectio absque eruditione errat. *Serm. 69 in Cant.*

Dies palam facit, quod nox abscondit. *Serm. 75, in Cant.*

Melius est ut scandalum oriatur, quam veritas relinquatur. *Epist. 78.*

Qui se sibi magistrum constituit, stulto discipulum subdit. *Epist. 87.*

In similibus factis causa dissimilis simile recusat judicium. *Epist. 84.*

Nil tam inglorium, quam gloriæ cupidum deprehendi. *Epist. 106.*

Speranti grandia, modica minus grata venire solent. *Epist. 153.*

Currentem non apprehendit, qui et ipse non currit. *Epist. 254, n. 4.*

Nolle proficere, est deficere. *Ibid.*

Nemo invitus bene facit, etsi bonum est quod facit. *Epist. 258.*

Magnus, qui incidens in adversa, non excidit a sapientia. *II. De consid., cap. 12.*

Canis fenum, quod non comedit, defendit. *Epist. 311, num. 1.*

Si sapis, concham te exhibebis, non canalem. *Serm. 18 in Cant., num. 3 id est, Non prius effundes, quam ipsemet abundes.*

Pastores a mercenariis persecutio discernit. *De conv. ad cler., cap. 22.*

Grata ignominia crucis ei, qui Crucifixo ingratus non est. *Serm. 25 in Cant., n. 8.*

Cum femina semper esse, et non peccare cum femina, plus est quam mortuum suscitare, *Serm. 65 in Cant., n. 4.*

Familiaris dominus fatuum nutrit servum. *Serm. cont. vit. ingrat.*

Divinæ clementiæ est denegare ingratis quæ postulant. *Ibid. Nempe ne majoris ingratitude rei fiant.*

Suaviter natat, cujus alter sustinet mentum. *Serm. 12 in Cant., num. 8.*

Onerat nos Deus, cum exonerat; onerat beneficio cum exonerat peccato. *Serm. 15 in Psal.: Qui habitat, num. 1.*

Contendamus placere omnibus per omnia, sed ei maxime qui est maximus super omnia. *Ibid., n. 4.*

Inanis excusatio de humana obedientia, ubi in Deum convincitur facta transgressio. *Epist. 7, n. 8.*

Quis credat parieti, si se dicat parturire radium, quem suscepit per fenestram. *Serm. 3 in Cant., n. 5.*

Non est laus calami laudabilis pictura, sive scriptura. *Ibid., n. 6, Serm. 18 de div.*

Sapiens est, cui quæque res sapiunt, prout sunt.

Nullus tam gravis pruritus oculi, quam invidia est. *Serm. 5 de verb. Isa., n. 10.*

In terra orimur, in terra morimur, revertentes in eam unde sumus assumpti. *Serm. de S. Mart., n. 1.*

Res pauperum non pauperibus dare, par sacrilegio crimen esse dignoscitur. *Tract. de cont. mun. ad cler., n. 21.*

Altiolem sortitus es locum, sed non tutiolem. *Epist. 237.*

Sicut non omne quod libet licet, sic non omne quod licet expedit. *Epist. 25.*

Cujus vita despicitur restat ut et prædicatio contemnatur. *Serm. 1, Pasch., n. 10.*

1579 Non satis cecidisse piget hominem, qui adhuc manet in lubrico. *Serm. 1 in Pasch., n. 16.*

Indicium veræ compunctionis est, subtractio occasionis. *Ibid.*

Perniciosa paupertas, penuria meritorum; præsumptio autem, fallaces divitiæ. *Serm. 68 in Cant., n. 6.*

Ignorantia non potest excusare eum, qui se magistrum infantium profitetur. *Tract. de cont. mun. ad cler., cap. 5, n. 15.*

Indignus lacte et lana convincitur; qui non pascit oves. *Ibid., 20.*

Væ tibi, clerice! mors in ollis carniū, mors in deliciis. *Ibid., n. 20. Nam peccata populi comedis.*

Væ, qui viventes in carne Deo placere non possunt, et placare præsumunt. *De conv. ad cler.*

Zelus absque scientia dum prodesse festinat, invenitur obesse. *Ibid., n. 38.*

Animam Dei capacem, quicquid Deo minus est, non implebit. *De cont. mun. n., 33.*

Saliens antequam videat, casurus antequam debeat. *Ibid., 26.*

A Æger sese non sentiens periculosius laborat *1, De cons., c. 1.*

Homo si laborem refugit, non facit ad quod natus est. *De contemp. ad cler., n. 29.*

Sapientibus contingit, in rebus dubiis plus alieno se quam proprio credere iudicio. *Epist. 82, n. 1.*

Libenter carebo quantolibet spirituali quæstu, qui non possit acquiri nisi cum scandalo. *Epist. 82.*

Pulcher et salubris ordo, ut onus quod portandum imponis, tu portes prior. *Epist. 221, n. 3.*

Vocis virtus est opus, sed et operi, et voci gratiam efficaciamque promeretur oratio. *Ibid.*

Plus nocet falsus Catholicus, quam verus hæreticus. *Serm., 65 in Cant., n. 4.*

B Non inutilis commutatio, pro eo, qui super omnia est, omnia reliquisse. *Tract. de cont. mun. ad cler., c. 1.*

Plus concupiscentia mundi, quam substantia nocet. *Ibid.*

Fugiendarum causa divitiarum est, quod aut vix, aut nunquam sine amore valeant possideri. *Ibid.*

Facile cor humanum omnibus quæ frequentat adhæret. *Ibid.*

Qui relinquere universa disponit, se quoque inter relinquenda numerare meminerit. *Ibid., n. 2.*

Verus amor habet præmium, sed id quod amatur. *Tract. de dilig. Deo, n. 17.*

C Si quis de populo deviat, solus perit; principis error multos involvit. *Epist. 117.*

Verum gaudium est, quod non de creatura, sed Creatore concipitur. *Epist. 114.*

Vitiosus conscientias vitiosorum non refugit. *1, De consid., cap. 10.*

Ubi omnes sordent, unius fetor non sentitur. *Ibid.*

Meditantibus honores blandiuntur, pensantibus onera formidini sunt. *Tract. de off. et mor. episc., cap. 7.*

Vera charitas vacua mercede non est, nec tamen mercenaria est. *Tract. de dilig. Deo, n. 17.*

Bonum servat castellum, qui custodit corpus suum. *Serm. 2 de Assumpt., num. 2. Proverb. vulgare.*

D Sola miseria caret invidia. *Serm. 5 de verb. Isa.*

Maledictus qui partem suam facit deteriolem. *Lib. 1 De consid. cap. 5, et serm. de septem pñib.*

Seductori dat manum, qui dare dissimulat præceptor. *Serm. 77 in Cant.*

Qui absque custode dimittit oves in pascua, pastor est non ovium, sed luporum. *Ibid., num. 6.*

Pauperum vita in plateis divitum seminatur. *iv. De cons., cap. 2.*

Ambitio ambientium crux, omnes torquens omnibus placet. *iii, Dei ca consid., 1 p.*

Nugæ in ore sæcularis, nugæ; in ore sacerdotis blasphemix. *Lib. 11, De consid., cap. 15.*

Vanum cor vanitatis notam ingerit corpori. *Apol. ad Guil., cap. 9.*

Mollia indumenta animi mollitiem indicant. *Ibid.*

Fulget Ecclesia in parietibus, et in pauperibus alget. *Apol. ad Guil., cap. 11.*

1573 De sumptibus egenorum servitur oculis divitum. *ibid.*

Lupi dentes plus timeo, quam virgam pastoris. *Tract. de vita et off. episc., n. 35.*

Hippocrates docet animas salvas facere in hoc mundo, Christus perdere. *Serm. 35 in Cant.*

Voluptas gutturis, quæ tanti hodie æstimatur, vix duorum obtinet latitudinem digitorum. *De conv. ad cler., n. 13.*

Divitiarum amor insatiabilis longe amplius torquet desiderio, quam refrigeret usu. *Ibid., 14.*

Divitiarum usus aliis fere; divitibus solum nomen et sollicitudo cedit. *Ibid.*

Dæmon soli perseverantiæ potissimum insidiatur, quam solam virtutum novit coronari. *Epist. 24.*

Utilis semper custodia oris, quæ tamen affabilitatis gratiam non excludat. *iv., De consid., cap. 6, n. 23.*

Ubique frenenda lingua præceps, maxime autem in convivio. *Ibid.*

Ille convenientior habitus, si actu quidem severus sis, vultu serenus, verbo serius. *Ibid.*

Nil scalis opus tenenti jam solium. *v., De consid., n. 1.*

Detrahere, aut detrahentem audire, quid horum damnabilium sit, non facile dixerim. *ii., De consid., n. 22.*

Deliberans providentia suspendit iudicium *Serm. de S. Magdal., n. 1, nunc tomo V.*

Religiosa tristitia, aut alienum luget peccatum, aut proprium. *Ibid., n. 2.*

A Quanti te fecit Deus, ex his, quæ pro te factus est, agnosce. *Serm. 1 de Epiph.*

1574 Extremæ dementiæ est, quod ad obscena inverecundi sumus, et penitentiam erubescimus: male proni in vulnera, in remedia verecundi. *Serm. in Circumc.*

Conservandæ humilitatis gratia, sic divina solet ordinare pietas, ut quo quis plus proficit, eo minus se reputet profecisse. *Serm. 15 de div., n. 4.*

Placet utrumque Deo, et peccator compunctus, et justus devotus; displicet vero tam ingratus justus, quam peccator securus. *Serm. de div., n. 4.*

Nescit sanus, quid sentiat æger; aut plenus, quid patiatur jejunos. *Tract. de grad. hum., n. 6.*

Gloriosa res humilitas, qua ipsa quoque superbia palliare se appetit, ne vilescat. *Ibid., n. 47.*

Infelix victoria qua superans hominem, succumbis vitio. *Exhor. ad mil., n. 2.*

In circuitu impii ambulant; naturaliter appetentes unde finiant appetitum, et insipienter respuentes, unde appropinquant fini. *De dilig. Deo, n. 19.*

Deum amans anima aliud præter Deum sui amoris præmium non requirit; aut si aliud requirit, illud, non Deum diligit. *Ibid., n. 17.*

Naturali desiderio summum quivis appetit bonum. Vis pervenire? incipe transilire. *Tract. de cont. mun. ad cler., n. 33. Nam si impliceris infimis, non pervenies.*

Anfractuosa via est, et inambulabilis; facilius pervenies spretis omnibus, quam adeptis. *Ibid., 33.*

C Misera, et extremæ plena dementiæ commutatio, humanum declinare laborem, et cum diabolo stridorem eligere sempiternum. *Ibid., 27.*

INDEX RERUM ET VERBORUM

VOLUMINIS PRIMI.

Revocatur Lector ad numerales notas crassioris characteris. Littera n. notas designat.

A
ABELARDUS, Guillelmi de Campellis discipulus, dein adversarius 14 n. Ejus temeritas, scripta, et errores, 181. Libri ejus, etc. *V. Petrus Abælardus.*

Abbas beatitudinis titulo compellatus, 261. Item sanctitatis, 211, 212, 340, 346. Reverentiæ, 292. Serenitatis, 346. Magnitudinis, 211. Coronæ, 213. Abbas electus professiones monachorum accipiebat, 298. Abbatis promotio est filii emancipatio, 92. Is tamen non desinit esse monachus, 475. Et Regulæ subjectus, 24, 503, 504. Debet esse tanquam unus e monachis, 475. Professionis suæ non sit immemor, 1156. Non tam propter bonos, quam propter vitiosos institutus, 75. Sit mandatorum cultor, et ultor vitiorum, 503. Abbatem monachis virtute inferiorem esse turpe est, 392. Doctrina ei necessaria, 287. Humilitatem

et obedientiam exemplo docere debet, 475. In Regulæ dispensatione quid ipsi liceat, 503 et seq. Abbatum luxus et superfluitates notantur, 538 et seq. Item exemptionibus præpostere studentes, 475 et seq. Item qui pontificalia insignia ambiunt, 476. Abbas an cum hospitibus cibum sumere debeat, 218. Id in Cisterciensi abbate improbat, 391. Abbas auditus in Capitulo fratrum sententiis, eorum consensum non tenetur expectare, 356. In Deum sit prævaricatio, quoties abbatis jussio præteritur, 512. Abbas Cistercii ex omnibus abbatibus et monachis ordinis eligi potest, 319. Abbates ord. Cisterc. peregrinationes aggredi non possunt citra permissum abbatis Cistercii, et sui episcopi, 19, 20. Abbatis officium sibi impositum luget abbas de Spina, 335. Abbati dignitate sua exoneratio pium consilium, 92. *Vide Pastor, Prælatas.*